

οι φίλοι του μουσείου

Τεύχος 45
Ιουλ. Αυγ. Σεπτ. 1996

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΟΥΣΕΙΟΣΚΕΥΕΣ για το περιβάλλον

Φορητά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Αγωγής

Όταν τον 1992 τοποθετήθηκαν από το ΥΕΠΘ υπεύθυνοι για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στους νομούς, λίγα πράγματα υπήρχαν έτοιμα για να χρησιμοποιηθούν στα σχολεία. Το μεγάλο βάρος του θεσμού το σήκωσαν μόνοι τους οι εκπαιδευτικοί. Πολύτιμοι αρωγοί τους όμως στάθηκαν περιβαλλοντικές οργανώσεις που είχαν ήδη να παρουσιάσουν αξιόλογο έργο στον εκπαιδευτικό τομέα.

Από την άλλη πλευρά το σπουδαιότερο εργαλείο των περιβαλλοντικών οργανώσεων για την προστασία των ειδών, είναι η ενημέρωση του κοινού και το πιο αποτελεσματικό κομμάτι της, η εκπαίδευση παιδιών και νέων που έχουν ακόμη δυνατότητα απόκτησης περιβαλλοντικής συνείδησης.

Έτσι οι δύο πλευρές συμπληρώνουν η μια την άλλη και τα αποτελέσματα φαίνονται σήμερα.

Η χώρα μας έχει να παρουσιάσει αξιολογότερο έργο στον τομέα της περιβαλλοντικής αγωγής που χαρακτηρίζεται από ελευθερία πνεύματος, φαντασία, μεράκι και πνεύμα συνεργασίας και εκτίμησης ανάμεσα σε διδάσκοντες και διδασκόμενους.

Οι Φίλοι του Μουσείου, μέσα στα 12 χρόνια της εκπαιδευτικής τους δράσης είχαν την ευκαιρία να συνεργαστούν συχνά με εκπαιδευτικούς και να αντιληφθούν την ανάγκη παροχής εύχρηστου οπτικοακουστικού υλικού που να μπορεί κυρίως να συγκινήσει τους μαθητές και να δώσει στους εκπαιδευτικούς ερεθίσματα και μέσα, για να μεταφέρουν στα παιδιά τις δικές τους περιβαλλοντικές ανησυχίες.

Επειδή έχει διαπιστωθεί ότι η ύπαρξη αξιόλογων περιβαλλοντικών προγραμμάτων, το περιεχόμενο και ο τρόπος δανεισμού τους, δεν είναι πάντοτε γνωστά, το δελτίο μας αποφάσισε να κάνει αυτό το ειδικό αφιέρωμα.

Προηγήθηκε αλληλογραφία με τις οργανώσεις και ζητήθηκαν συγκεκριμένα στοιχεία και φωτογραφίες των πακέτων.

Στόχος ήταν να κατασκευαστεί ένας εύχρηστος πίνακας με τα ίδια στοιχεία για όλα τα πακέτα που να τον συμβουλευό-

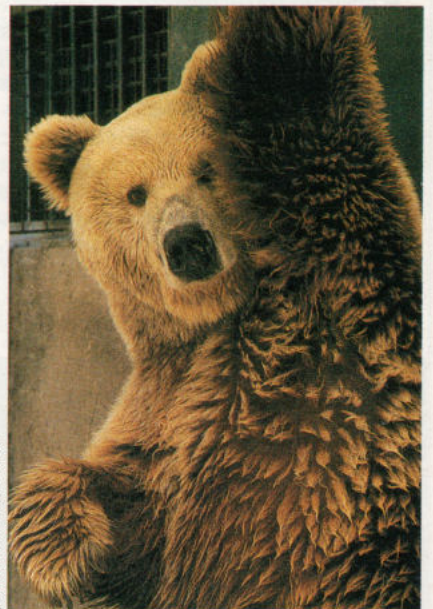
νται οι υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και οι εκπαιδευτικοί με μια ματιά.

Αν και οι απαντήσεις όλων των φορέων δεν ήταν ομοιογενείς, έγινε ο πίνακας που δημοσιεύουμε στην σελ. 8 και που ελπίζουμε να συμπληρώνεται και να αναδημοσιεύεται ενημερωμένος με τα πιο πρόσφατα στοιχεία.

Δημοσιεύουμε επίσης πληροφορίες γενικότερες για τις περιβαλλοντικές οργανώσεις με έντονη εκπαιδευτική δράση και είναι ευπρόσδεκτες νέες πληροφορίες και στοιχεία που σήμερα αγνοούμε.

Καλή χρονιά λοιπόν και καλή περιβαλλοντική δράση σε όλους μας.

A.K-M

φωτο: Α.Κ.-Μ. ΣΤΡΩΧ

φωτο: H. Heitz/APKTOYPOZ

Χορηγός Έκδοσης ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ

Τα Ηφαίστεια της Ελλάδας

Η Μουσειοσκευή (Μ/Σ) δημιουργήθηκε και κυκλοφόρησε στα σχολεία το 1992, από τους ΦΙΛΟΥΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ. Απευθύνεται σε μαθητές ηλικίας 10-18 ετών και χωρίς προεκτάσεις διαρκεί 2 διδακτικές ώρες.

Η επιλογή του θέματος έγινε επειδή τα ηφαίστεια αποτελούν τα πιο θεαματικά από τα γεωλογικά φαινόμενα, επειδή η πατρίδα μας βρίσκεται σε ζώνη έντονης ηφαιστειότητας και επειδή η παρακολούθηση της γεωλογικής ιστορίας της γης βοηθάει τους ανθρώπους να αντιληφθούν το πραγματικό μέγεθος των δυνατοτήτων τους, χωρίς υπερεκτιμήσεις.

Η Μουσειοσκευή **περιέχει**: Κείμενο που επενύδει σειρά 80 διαφανειών (slides) με θέμα «τα Ηφαίστεια στην Ελλάδα και τον Κόσμο», βιντεοταινία διάρκειας 30 λεπτών, παραγωγή των εκδόσεων «ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ» με αφήγηση στα ελληνικά, ζωγραφική αναπαράσταση υποθετικής τομής ηφαιστείου, έκθεση πυρηνικών πετρωμάτων, πρόταση για πείραμα «Το χημικό ηφαί-

στειο», ερωτηματολόγιο για το Δημοτικό και για το Γυμνάσιο, οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό για την παρουσίαση και δώρα προς τον εκπαιδευτικό και τη μαθητική κοινότητα.

Κάθε σχολείο ή φορέας που επιθυμεί να δανειστεί τα «Ηφαίστεια της Ελλάδας» θα πρέπει:

1. Να απευθύνει επιστολή προς τους «Φίλους του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας», Λεβίδου 13, 145 62 ΚΗΦΙΣΙΑ, τηλ./fax 8083289, στην οποία να αναφέρονται τηλέφωνα που απαντούν εύκολα πρωινές ώρες.

2. Να εξουσιοδοτήσει πρόσωπο της εμπιστοσύνης του για να παραλάβει και να επιστρέψει τη Μ/Σ στους χρόνους που θα έχουν από πριν συμφωνηθεί.

3. Να εξασφαλίσει αίθουσα που συσκοτίζεται καλά, προβολέα διαφανειών (slide projector) οθόνη, και προαιρετικά βίντεο και τηλεόραση.

4. Να συμπληρώσει το έντυπο «Περιγραφή παρουσίασης» πριν από την επιστροφή της Μ/Σ.

Επειδή υπάρχει μεγάλη ζήτηση, απαιτείται να γίνεται η καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση του χρόνου που η Μ/Σ μένει σ' ένα σχολείο.

Δημιουργοί της Μ/Σ τα «Ηφαίστεια της Ελλάδας» είναι τα μέλη των «Φίλων» Άννα Κρεμέζη-Μαργαριτούλη, Μαρίνα Μακρίδου-Μαλλούχου και Γεωργία Φέρμελη. Επιστημονικός σύμβουλος ο γεωλόγος-παλαιοντολόγος κ. Σταύρος Ρίζος και η οργάνωση των παρουσιάσεων της από το 1992 γίνεται από την κ. Μαρία Μακρινδάκη.

Φωτο: Α.Κ.Μ/ΦΙΛΟΙ Μ.Γ.Φ.Ι.

Τα Ελληνικά Δάση

Η Μ/Σ αυτή δημιουργήθηκε το 1994 από τα ίδια πρόσωπα που δημιούργησαν τη Μ/Σ τα «Ηφαίστεια της Ελλάδας». Ανήκει και κινείται από τους «ΦΙΛΟΥΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ». Απευθύνεται σε παιδιά και νέους από 10-18 ετών και η παρουσίασή της διαρκεί δύο διδακτικές ώρες.

Η επιλογή του θέματος έγινε επειδή το Δάσος είναι το χερσαίο οικοσύστημα με τη μεγαλύτερη παραγωγικότητα, επειδή ουσιαστικά γνωρίζουμε ελάχιστα πράγματα όσον αφορά τη λειτουργικότητά του κι επειδή η πατρίδα μας έχει παρθένα δάση με πανευρωπαϊκή αξία.

Η Μ/Σ τα **ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΑΣΗ περιέχει**: δύο πανό θρανίου με θέμα α) τα είδη των δένδρων που σχηματίζουν τα ελληνικά δάση και β) Τα ζώα του δάσους, κείμενο που συνοδεύει σειρά 50 διαφανειών (slides) με θέμα «τα ελληνικά δάση», βιντεοταινία με θέμα τα αγριολούλουδα του δάσους, (δημιουργία του ζεύγους Σοφίας και Νάσου Λούζη), βιβλίο «Τα Ελληνικά Δάση» έκδοση του Μουσείου, ερωτηματολόγιο και οδηγίες για τον εκπαιδευτικό που θα κάνει την παρουσίαση, καθώς και δώρα για τον εκπαιδευτικό και τη μαθητική κοινότητα.

Κάθε σχολείο ή φορέας που επιθυμεί να δανειστεί τη Μ/Σ θα πρέπει να ακολουθήσει τα ίδια βήματα που ισχύουν και για τα «Ηφαίστεια της Ελλάδας».

ΟΙ ΦΙΛΟΙ

Οι Φίλοι του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας είναι μη κερδοσκοπικό περιβαλλοντικό Σωματείο που ιδρύθηκε το 1978 με σκοπό τη στενότερη σύνδεση του Μουσείου με το κοινό του.

Από το 1985 οι Φίλοι έχουν αναπτύξει έντονη εκπαιδευτική δράση. Το παιδικό τμήμα «Η παρέα», έχει σκοπό να καλλιεργήσει στα παιδιά σεβασμό και αγάπη για τη φύση, ερευνητικό πνεύμα και δραστηριοποίηση για τη διάσωση του φυσικού περιβάλλοντος.

Η πεντάμηνη δραστηριότητα με τίτλο «Ο ΚΗΦΙΣΟΣ, χθες-σήμερα-αύριο» που παρουσιάστηκε στη Γαλλία και στην Ελλάδα το 1992 έδωσε μια ακόμη ώθηση για την υπογραφή του Διατάγματος προστασίας της κοιλάδας του ποταμού.

Η 2η πολύμηνη δραστηριότητα «Βαδίζοντας σε ρέματα της Αττικής» έδωσε στα παιδιά την ευκαιρία να βρεθούν μέσα στους διαδρόμους που άνοιξε το ίδιο το νερό και να αντιληφθούν τα επακόλουθα της καταπάτησής τους.

Η έμμεση επικοινωνία με τα παιδιά γίνεται: - μέσω του ενημερωτικού δελτίου με τίτλο «ΟΙ ΦΙΛΟΙ - Η ΠΑΡΕΑ» που εκδίδεται τέσσερις φορές το χρόνο από το 1985.

- μέσω των Μουσειοσκευών
Όλα τα πιο πάνω υλοποιούνται χάρη στην πλούσια προσφορά υπεύθυνης εθελοντικής εργασίας μελών και υπακούουν σε παιδαγωγικούς και περιβαλλοντικούς κανόνες.

Φωτο: Α.Κ.Μ/ΦΙΛΟΙ Μ.Γ.Φ.Ι.

Η Βαλίτσα της Χελώνας

Η «Βαλίτσα της Χελώνας» είναι το πρώτο φορητό-δανειστικό πρόγραμμα για το περιβάλλον, που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα το 1990 από το Σύλλογο για την Προστασία της θαλάσσιας χελώνας (ΣΠΘΧ). Προήλθε από την πιεστική ζήτηση των εκπαιδευτικών από κάθε γωνιά της χώρας για παρουσίαση του θέματος της χελώνας στους μαθητές.

Το υλικό που περιέχει είχε δοκιμαστεί σε ζωντανές παρουσιάσεις από ερευνητές-μέλη του Συλλόγου από το 1985.

Απευθύνεται σε μαθητές Α' Δημοτικού έως Γ' Λυκείου, σε 4 διαφορετικά επίπεδα. Η παρουσίασή της, χωρίς άλλες προεκτάσεις διαρκεί 2 διδακτικές ώρες.

Η βαλίτσα της Χελώνας **περιέχει**: 3 πανό θρανίου με φωτογραφίες, λεζάντες κτλ. για τη χελώνα, το πρόγραμμα προστασίας της και τις εκδόσεις του ΣΠΘΧ, Βιντεοταινία με τίτλο

«Caretta», Τέσσερις σειρές διαφανειών (slides), με τα αντίστοιχα κείμενα και με θέματα: «Το περιβάλλον μας και η θαλάσσια Χελώνα», «Η φύση λειτουργεί», «Οι λειτουργίες της Φύσης» και «Το πρόγραμμα μελέτης και προστασίας της θαλάσσιας χελώνας στην Ελλάδα», Χειροτεχνία, Ερωτηματολόγιο, Οδηγίες χρήσεως και βιβλιογραφία για τον εκπαιδευτικό, το βιβλίο «Καρέττα» για περισσότερες πληροφορίες, δώρο για τον εκπαιδευτικό και για τη μαθητική κοινότητα.

Κάθε σχολείο ή άλλος φορέας που επιθυμεί να δανειστεί τη βαλίτσα θα πρέπει:

– Να εξουσιοδοτήσει πρόσωπο της εμπιστοσύνης του για να παραλάβει και να επιστρέψει τη βαλίτσα στους χρόνους που θα έχουν από πριν συμφωνηθεί.

– Να στείλει επιστολή ή fax προς το ΣΠΘΧ Σολωμού 35, 106 82 Αθήνα, τηλ./fax 3844 146. – Να εξασφαλίσει προβολέα διαφανειών (slide projector), βίντεο και τηλεόραση.

– Να εξασφαλίσει αίθουσα που συσκοτίζεται πολύ καλά.

Επίσης, επειδή η ζήτηση είναι μεγάλη και οι βαλίτσες μόνο δύο, καλό είναι να γίνεται πλήρης εκμετάλλευση του χρόνου που διαμένει σ' ένα σχολείο.

Η βαλίτσα της χελώνας έχει ξεπεράσει τις 1500 παρουσιάσεις και η φθορά της είναι ελάχιστη χάρις στην προσοχή και την ευαισθησία των εκπαιδευτικών.

Η χελώνα χρησιμοποιείται σαν παράδειγμα ενός ζώου που κινδυνεύει να εξαφανιστεί από την αδιαφορία του ανθρώπου και το κυνήγι των καταναλωτικών αγαθών.

Δημιουργοί της είναι η Άννα Κρεμέζη-Μαργαριτούλη και η Ελενα Ξανθοπούλου.

φωτο: Α.Κ.Μ. ΣΠΘΧ

Η Ζωή στις Ακτές

Πρόέκυψε μετά από την τριετή έρευνα που πραγματοποίησε ο ΣΠΘΧ στις ακτές όλης της χώρας για εντοπισμό νέων περιοχών ωτοκίας της Caretta. Σημαντικό ρόλο έπαιξε η εμπειρία από τη «ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΗΣ ΧΕΛΩΝΑΣ».

Σκοπός της βαλίτσας των Ακτών είναι να δείξει στα παιδιά και τους νέους την αξία και τη λειτουργία των παράκτιων οικοσυστημάτων. Ακόμη να δώσει στους εκπαιδευτικούς ένα ελκυστικό εργαλείο που δε στοχεύει στην απόκτηση θεωρητικών γνώσεων, αλλά στη δράση και στο ξύπνημα των αισθήσεων.

Η βαλίτσα δημιουργήθηκε από την Άννα Κρεμέζη-Μαργαριτούλη. Επιστημονικός σύμβουλος ήταν ο φυσικός-ωκεανογράφος Νίκος Χαραλαμπίδης. Κυκλοφόρησε το 1992 και απευθύνεται σε παιδιά και νέους από 10 ετών και πάνω. Η παρουσίασή της, χωρίς προεκτάσεις, διαρκεί δύο διδακτικές ώρες.

περιέχει: – Τρία πανό θρανίου που αναφέρονται στα θέματα: Μορφολογία της Ακτής, η Ζωή στην Ακτή, η Ζωή στα Ρηχά Νερά, Τρεις σειρές διαφανειών (οι δύο από τις οποίες αποτελούν μέρος των δραστηριοτήτων) με τα αντίστοιχα κείμενα και με θέματα: • Η Ζωή στην Ακτή, • Το παραμύθι της Χελώνας, • Η Μεσογειακή Φώκια, Δώδεκα δραστηριότητες για όλες τις ηλικίες των μαθητών, με θέματα παλαιοντολογικά, βιολογικά, γεωλογικά, οικολογικά, καλλιτεχνικά κ.ά., Οδηγίες-βιβλιογραφία.

Για το δανεισμό της απαιτούνται τα ίδια θήματα που απαιτούνται για τη βαλίτσα της χελώνας.

φωτο: Α.Κ.Μ. ΣΠΘΧ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ (ΣΠΘΧ)

Είναι μη κερδοσκοπικό Σωματείο. Ιδρύθηκε το 1983 με σκοπό την έρευνα και την προστασία των θαλάσσιων χελωνών και την ενημέρωση των αρμοδίων φορέων και του κοινού.

Αναπτύσσει προγράμματα ερευνητικά, με την καταγραφή της αναπαραγωγικής δραστηριότητας της χελώνας, σε 100 χιλιόμετρα ακτής (Ζάκυνθος, Πελοπόννησος, Κρήτη) ενημερωτικά, με εκδόσεις και παρουσιάσεις στο ευρύ κοινό και διαχειριστικά με εκκολαπτήρια, προστασία φωλιών και περιθαλψη.

Στο πλαίσιο της ενημέρωσης έχει ξεκινήσει από το 1985 πρόγραμμα περιβαλλοντικής αγωγής με τη συνεργασία του Υπουργείου Παιδείας.

Εκτός από τις δύο Βαλίτσες, ο Σύλλογος δέχεται και ξεναγεί μικρές ομάδες μαθητών στο **Κέντρο Διάσωσης Θαλάσσιων Χελωνών στη Γλυφάδα Αττικής**. Επίσης ο Σύλλογος οργανώνει τετραήμερα Πολιτιστικής και Περιβαλλοντικής δράσης για μαθητές από περιοχές ωτοκίας της χελώνας, εκθέσεις ζωγραφικής κ.ά.

Οι υγράτοποι των λιμνών Κορώνειας και Βόλβης

Η βαλίτσα δημιουργήθηκε το 1995, και διορθώθηκε από εκπαιδευτικούς το 1996. Η κυκλοφορία της ξεκίνησε το Μάρτιο του 1996.

Απευθύνεται σε μαθητές ηλικίας 10 έως 15 ετών και η παρουσίασή της διαρκεί από μία διδακτική ώρα έως μία ή περισσότερες μέρες ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας και τη διάθεση των εκπαιδευτικών.

Δημιουργοί της είναι οι ειδικοί επιστήμονες Θωμάς Αράπης, Μάνος Κουτράκης, Γιώργος Μπλιώνης, Στάθης Φαρίδης και Βασίλης Χατζηρβασάνης.

Ο δανεισμός της για το νομό Θεσσαλονίκης γίνεται και από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης, κα Μαρία Μπαχτσεβάνου, τηλ. 031-524436, 524318 fax 528888, Δωδεκανήσου 6, 54626 Θεσ/νίκη, ή από τη Δ/ση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης κο Ζήση Αγγελίδη, τηλ. 031-523305, 540033, fax 540065, Μ. Μοσχονησίων 39, 55131 Καλαμαριά. Για τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας η βαλίτσα κινείται από το ΕΚΒΥ (κ. Μ.Κατσακιώρη) τηλ. 031-473320, 475604, fax 471795, 140 χιλιόμετρο Θεσ/νίκης - Μηχανιώνας, 57001 Θεσ/νίκη.

Εκτός από τη βαλίτσα το ΕΚΒΥ έχει δημιουργήσει και κινεί μια εκπαιδευτική έκθεση για τους υγράτοπους, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού έτους προστασίας της φύσης '95 με τη χορηγία της ΚΟΔΑΚ του ΥΠΕΧΩΔΕ και τη συμβολή της ομάδας «Περιβαλλοντική Συνείδηση ΤΩΡΑ», που περιέχει 50 φωτογραφίες και κείμενα.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ-ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ (ΕΚΒΥ)

Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου κοινωφελούς χαρακτήρα, που ιδρύθηκε από το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας το 1991, μετά από πρόταση του ΥΠΕΧΩΔΕ και της ΧΙ Διεύθυνσης της ΕΟΚ.

Σκοπός του ΕΚΒΥ είναι να ανατρέψει την υποβάθμιση των υγράτοπων, κυρίως στην Ελλάδα αλλά και στις υπόλοιπες περιοχές της Μεσογείου.

Ειδικότερα σκοπεύει στο να ενισχύει το επιστημονικό υπόβαθρο στους υγράτοπους, να παρακολουθεί και να εξουδετερώνει τους κινδύνους που τους απειλούν, να παρέχει επιστημονικές πληροφορίες προς τους ενδιαφερόμενους και ιδίως την Πολιτεία, να παρακολουθεί τις φυσικές διεργασίες και τις ανθρωπογενείς επιδράσεις, να πληροφορεί και να ευαισθητοποιεί το κοινό, να προάγει την εκπαίδευση και να πειθεί τους αρμόδιους για την αειφορική διαχείριση των υγράτοπων.

Οι δραστηριότητες του ΕΚΒΥ περιλαμβάνουν: Απογραφή και συνεχή παρακολούθηση των υγράτοπων της χώρας. Ενίσχυση της Πολιτείας για οριοθέτηση και διαχείριση των υγρά-

τόπων καθώς και αξιολόγηση και επίβλεψη σχετικών μελετών. Ενημερώνει με εκδόσεις, σεμινάρια και εκπαιδευτικό υλικό. Εκπονεί το ίδιο ή ενισχύει μελέτες για την ορθή διαχείριση των υγράτοπων. Συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, δημόσιες υπηρεσίες, περιβαλλοντικές οργανώσεις κ.ά.

Η βαλίτσα για τις λίμνες Βόλβης και Κορώνεια έγινε από το ΕΚΒΥ μέσω της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Med Wet και εντάσσεται στις εκπαιδευτικές του δραστηριότητες. Μέσω της ίδιας πρωτοβουλίας το ΕΚΒΥ δημιούργησε και δανείζει εκπαιδευτικό πακέτο για τη λίμνη Κερκίνη.

Βιβλιοφιλική

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΕΥΧΟΣ 6, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1994

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΜΕΤΑΔΑ ΔΩΡΑ: Τίτλοι και συλλογές βιβλίων

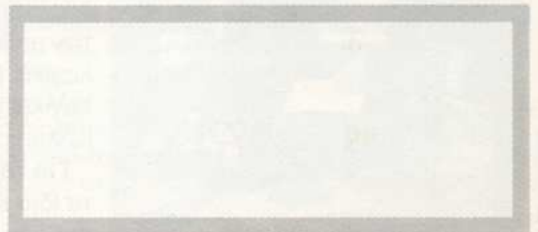
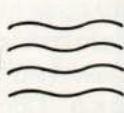
ΑΠΕΡΙΩΡΑ: Παιχνίδια και σφύρα

Άλλοι φορείς με εκπαιδευτική δράση

- Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF-Ελλάς) Φιλελλήνων 26, 105 58 Αθήνα, τηλ. 01-3314893.
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ) Εμμ. Μπενάκη 53, 106 81 Αθήνα τηλ./fax 01-3811271.
- Εταιρεία για τη Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας, Σολωμού 53, 106 82 Αθήνα, τηλ. 5222450, fax 3844164.
- Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, Νίκης 24, 105 57, Αθήνα, τηλ. 3224944 fax 3225285.
- Εταιρεία Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης, Γ' Σεπτεμβρίου 159, 112 51 ΑΘΗΝΑ, τηλ. 8670529, 8672052.

Εκδότης/Ιδιοκτήτης:
«ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»
Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
τηλ.: 8083.289, 8015.870

Υπεύθυνη σύμφωνα με το νόμο:
Φρόσω Πηλαβάκη: Πρόεδρος
Στοιχειοθετήθηκε στην ΦΩΤΟΣΥΝ-Αραχώβης 19-21
Τυπώθηκε στο λιθογραφείο «Ι. ΜΑΚΡΗΣ Α.Ε.» -
Κηφισίας 40 - Μαρούσι
Τιμή τεύχους για τα μη μέλη των «Φίλων» ΔΡΧ.: 200

Τεύχος 45 Ιουλ. Αύγ. Σεπτ. 1996

Τριμηνιαία έκδοση του Παιδικού Τμήματος των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή

αφιέρωμα: Εκπαιδευτικές

ΜΟΥΣΕΙΟ- ΣΚΕΥΕΣ

για το περιβάλλον

Φωτο: Σ. Λούγγι-ΦΙΛΟΙ Μ.Γ. Φ.Ι.

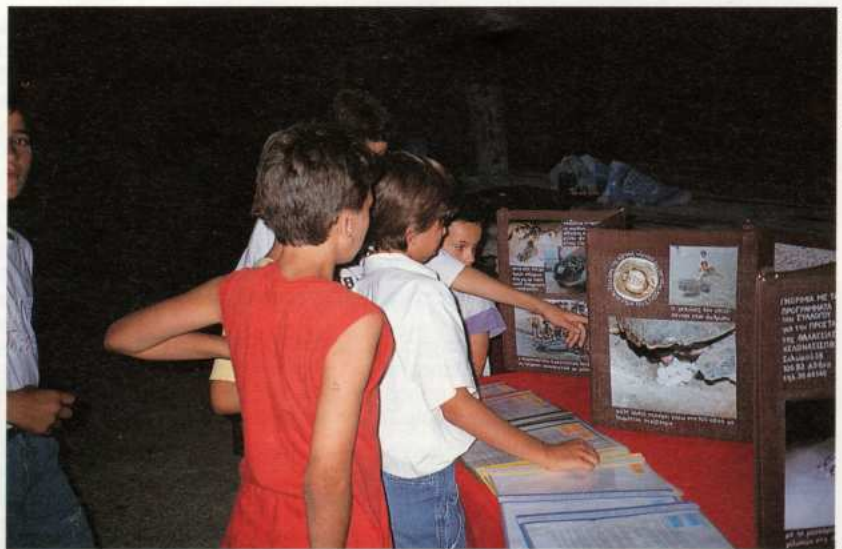
Φωτο: ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ

Φωτο: ΟΙΚ. ΕΤ. ΑΜΑ

3

1. "Τα Ελληνικά Δάση" παρουσίαση σε Σχολεία του Δήμου Πεύκης 5/6/95
2. "Το βαλιτσάκι της καφέ αρκούδας"
3. "Οι 4 εποχές", εργασίες που έγιναν μετά από την παρουσίαση της βαλίτσας της ανακύκλωσης στο Δημοτικό Νέας Μάχης
4. "Η βαλίτσα της Χελώνας" παρουσίαση στο Άστρος τον Ιούλιο του 1992

Φωτο: Α.Κ.-Μ. ΣΠΙΘΑ

4

Το βαλιτσάκι της Καφέ Αρκούδας

Δημιουργήθηκε το 1995 και απευθύνεται σε δύο ηλικιακές ομάδες μαθητών. Από Α' έως Δ' Δημοτικού και από Δ' Δημοτικού έως Β' Γυμνασίου.

Περιέχει για το 1ο επίπεδο: Βιντεοταινία με ακίνητες εικόνες, βιβλίο με τίτλο «Ένας χρόνος με την αρκούδα και τα ζώα του δάσους» (επιστρέφονται και τα δύο). Μια σειρά από αφίσες-παιχνίδια με βάση τις εικόνες της ταινίας, και ένα παζλ με το περιγράμμα της αρκούδας σε φυσικό μέγεθος (μένουν στην τάξη).

Για το 2ο επίπεδο περιέχει βιντεοταινία μεταγλωττισμένη από τα Ισπανικά (επιστρέφονται και τα δύο). Καρτέλες δραστηριοτήτων. Το βιβλίο του δασκάλου «οδηγός δραστηριότη-

των» και τα βιβλία. «Η καφέ αρκούδα στην Ελλάδα - βιολογία, οικολογία, προστασία» και το «Ανθολόγιο κειμένων για την αρκούδα» (όλα αυτά μένουν στο σχολείο).

Μέχρι τώρα έχουν πραγματοποιηθεί οκτώ σεμινάρια για το βαλιτσάκι της αρκούδας. Η κίνησή του στα σχολεία ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 1996.

Προτεραιότητα για το δανεισμό έχουν τα σχολεία των νομών Τρικάλων, Γρεβενών, Κοζάνης, Καστοριάς, Φλώρινας, Δράμας, Σερρών και Ξάνθης και το βαλιτσάκι μένει σ' ένα σχολείο 2 εβδομάδες με σύγχρονη παρουσίαση και στις δύο ομάδες.

Για τους πιο πάνω νομούς ο δανεισμός γίνεται από τις διευθύνσεις πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του κάθε νομού, για την υπόλοιπη Ελλάδα ο δανεισμός γίνεται από τα γραφεία του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ, οδός Αγ. Μηνά 3, 546 25 Θεσσαλονίκη, τηλ. 031-554 623 fax 031-553-932.

Ο σχεδιασμός και η δημιουργία της έγινε από τους: Μαρία Ανδρονίκου, Μένη Θεοδωρίδη, Θεοδώρα Σκαρτσή, Εύα Φουρλίγκα και Ειρήνη Χατζημιχαήλ.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ

Είναι αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για την Προστασία και Διαχείριση της Άγριας Ζωής και του Φυσικού Περιβάλλοντος. Από τον Ιανουάριο του 1994 ως το Δεκέμβριο του 1995 ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ συντόνιζε το πρόγραμμα ΑΡΚΤΟΣ για την προστασία της καφέ αρκούδας και των βιοτόπων της στην Ελλάδα. Στο πρόγραμμα, που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμμετείχε το Υπ. Γεωργίας καθώς και οι περιβαλλοντικές οργανώσεις WWF Ελλάς και η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης. Στόχος του προγράμματος ήταν η διατήρηση του πληθυσμού της αρκούδας και των βιοτόπων της και η βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών όπου ζει, χωρίς καταστροφές στο οικοσύστημα.

Το πρόγραμμα απευθυνόταν στις περιοχές της Πίνδου και της Ροδόπης, εκεί όπου ζούσαν οι τελευταίες 110-130 αρκούδες.

Μέρος του προγράμματος ήταν και η εκπαιδευτική δραστηριότητα το βαλιτσάκι της καφέ αρκούδας.

Επίσης ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ ίδρυσε και λειτουργεί το Κέντρο Προστασίας της Αρκούδας που βρίσκεται στο Φανό Φλώρινας, όπου φιλοξενούνται αρκούδες που κακοποιήθηκαν ή έζησαν σε αιχμαλωσία, με σκοπό τη θεραπεία και την απελευθέρωση τους στο Σταθμό Ημιελεύθερης Διαβίωσης του Νυμφαίου όπου θα ζήσουν το υπόλοιπο της ζωής τους σε φυσικό βίοτοπο αλλά με την ανθρώπινη φροντίδα. Το κέντρο σκοπεύει στην εξάλειψη της εκμετάλλευσης, της αιχμαλωσίας και της θανάτωσης της αρκούδας. Ακόμη ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ προτείνει λύσεις για τη συνύπαρξη της αρκούδας με τις δασοπονικές δραστηριότητες και επιταχύνει τη διαδικασία καταβολής των αποζημιώσεων.

Το Κέντρο Προστασίας Αρκούδας δέχεται μεμονωμένους επισκέπτες και ομάδες μετά από συνεννόηση στο τηλ. 031-553932.

Πρέσπα: Άνθρωπος και Φύση

Απευθύνεται σε μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δανειζεται και παρουσιάζεται από εκπαιδευτικούς και ετοιμάστηκε από την Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών.

Σκοπός του προγράμματος είναι να προβάλλει τις φυσικές και πολιτιστικές αξίες της περιοχής των Πρεσπών, να επισημάνει την ιδιαίτερη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φύση και κατ'επέκταση να προωθήσει τους ευρύτερους στόχους της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Το φορητό αυτό πρόγραμμα που συνοδεύεται από οδηγίες χρήσης για τους εκπαιδευτικούς, **περιέχει:**

- * μια έκθεση από 16 πίνακες με φωτογραφικό υλικό και σχετικό κείμενο
- * μία σειρά από 100 διαφάνειες με συνοδευτικό κείμενο. Ο χρόνος διάφορης προβολής των διαφανειών είναι περίπου ένα τέταρτο.
- * Ένα φάκελο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με φύλλα εργασίας για μαθητές του δημοτικού και του γυμνασίου, καθώς και ένα φυλλάδιο για τους εκπαιδευτικούς με χρήσιμες πληροφορίες και οδηγίες χρήσης για τα φύλλα εργασίας.
- * μια σειρά από αφίσες
- * ένα ερωτηματολόγιο για τους εκπαιδευτικούς για να το συμπληρώσουν και να το επιστρέψουν.

Όλο το παραπάνω υλικό περιλαμβάνεται μέσα σε μία βαλίτσα που έχει διαστάσεις 55x80 και ζυγίζει 2,5 κιλά. **Μπορείτε να τη δανειστείτε**, αν στείλετε μια επιστολή από το σχολείο ή το φορέα που ανήκετε ή και μετά από τηλεφωνική συνεννόηση με το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση στην Αθήνα, τηλ. 01-3247583, κ. Σβωρώνου.

Η δημιουργία των πινάκων στηρίχτηκε στην έκθεση που υπάρχει στο Κέντρο Πληροφόρησης της Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών στον Άγιο Γερμανό. Για την προετοιμασία και την κατασκευή αυτού του υλικού δούλεψαν οι: Στέλλα Δημητριάδου, Γιώργος Κατσαδωράκης και Αριστοτέλης Κωτίτσας.

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΕΣΠΩΝ

Αναγνωρίζοντας τη μεγάλη σημασία της Πρέσπας δέκα μη κερδοσκοπικές και μη κρατικές οργανώσεις αποφάσισαν να δημιουργήσουν την Ετ. Προστ. Πρεσπών.

Την πρωτοβουλία για την ίδρυση ανέλαβε το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF, World Wide Fund for Nature) σύμφωνα με μια ιδέα των Φίλων των Πρεσπών.

Έτσι, τον Ιανουάριο του 1991, ιδρύθηκε η Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών (Ε.Π.Π.) στην οποία συμμετέχουν οι:

- Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς
- Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
- Μουσείο Γουλιανόφ Φυσικής Ιστορίας
- Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF) - Ελλάς
- Φίλοι των Πρεσπών
- Ίδρυμα Tour du Valat, Γαλλία
- Ορνιθολογική Εταιρεία της Δανίας (Dansk Ornitologisk Forening)

• Βασιλική Εταιρεία για την Προστασία των Πουλίων (Royal Society for the Protection of Birds, RSPB), Ηνωμένο Βασίλειο

• Αρκτούρος. Στόχος της Ε.Π.Π. είναι η συμβολή στη διατήρηση ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ των αξιών της Πρέσπας. Πιο συγκεκριμένα οι σκοποί της Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών είναι:

- Η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς της Πρέσπας σε συνδυασμό με την ήπια χρήση των φυσικών πόρων προς όφελος των κατοίκων της περιοχής.
- Η συμβολή στη διατήρηση του χαρακτήρα της περιοχής Πρεσπών, όπως αναπτύχθηκε από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.
- Η συμπλήρωση και υποβοήθηση των δραστηριοτήτων για την ορθή διαχείριση της περιοχής.
- Η προώθηση της ευαισθητοποίησης των επισκεπτών και των κατοίκων.

Μια βαλίτσα γεμάτη φλουριά

Δημιουργήθηκε το 1992 από την Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης (Κώστα Μάγο και Νίκο Χρυσόγελο), και χορηγό το Body Shop. Από τότε, ως σήμερα η βαλίτσα έχει συμπληρωθεί πολλές φορές.

Η παρουσίαση της βαλίτσας διαρκεί συνήθως δύο διδακτικές ώρες, απευθύνεται, με κατάλληλες προσαρμογές, σε όλες τις ηλικίες των μαθητών και από εκπαιδευτικούς-μέλη της Εταιρείας, σε όλη την Ελλάδα.

Σήμερα η βαλίτσα της ανακύκλωσης **περιέχει**: - Σειρά 70 διαφανειών (slides) με θέμα το πρόβλημα των απορριμμάτων και τις λύσεις του. - Σειρά φυλλαδίων με πληροφοριακό υλικό, ερωτηματολόγια, παιχνιδόλεξα, ιδέες για κατασκευές, προτάσεις για εφαρμογή κ.ά. - Σειρά αφισών για τη μείωση των απορριμμάτων και την ανακύκλωση. - Σειρά των εκδόσεων της Οικολογικής Εταιρείας Ανακύκλωσης, που απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς (τα βιβλία «Απορίες για τα απορρίμματα» και «Μείωση των απορριμμάτων, μια στρατηγική για το παρόν και το μέλλον») - Δείγματα κατασκευών από άχρηστα υλικά. - Πάνινες τσάντες και δίχτυα.

Βασικός σκοπός της βαλίτσας είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών στο θέμα των απορριμμάτων, η ευρύτερη κοινωνική παρέμβαση με την οργάνωση από τους ίδιους τους μαθητές προγραμμάτων μείωσης των απορριμμάτων και ανακύκλωσης στο σχολείο, στη γειτονιά ή στο Δήμο.

Μαθητές απ' όλη τη χώρα συγκέντρωσαν και ανακύκλωσαν πολλούς τόνους χαρτί και αλουμινίου, ενώ προτίμησαν για τις ανάγκες τους ανακυκλωμένα υλικά,

προϊόντα με ελάχιστη συσκευασία και κυρίως αντιστάθηκαν με διάφορους τρόπους στον καταναλωτισμό.

Έτσι τα «σκουπίδια» σιγά σιγά έγιναν «φλουριά» όχι χρυσά αλλά πράσινα, από αυτά που μόνο η Φύση μπορεί να εξαργυρώσει.

η Φώκια

Η βαλίτσα της Φώκιας δημιουργήθηκε το 1995 από την EURONATURE, και έχει παρουσιαστεί σε σεμινάρια εκπαιδευτικών, σε διεθνείς συναντήσεις για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, σε σχολεία και στα ΜΜΕ. Απευθύνεται σε μαθητές Δημοτικού και Γυμνασίου σε όλη την Ελλάδα.

Περιέχει: 1. Το βιβλίο της Φώκιας, που δίνει όλες τις γνωστές ως σήμερα πληροφορίες για τη *Monachus monachus*, πληροφορίες για τα οι-

Η "EURONATURE"

Το ταμείο Ευρωπαϊκής Φυσικής κληρονομιάς (Euronature), είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση που δημιουργήθηκε το 1987.

Ιδρυτικά του μέλη είναι οι Γερμανικές Περιβαλλοντικές οργανώσεις BUND, DUH, NABU. Η EURONATURE αυτοχρηματοδοτεί τις δραστηριότητές της και αυτό το κατορθώνει με δωρεές, χρηματοδοτήσεις και συνεργασία με επιλεγμένους σπόνσορες.

Πρωταρχικός σκοπός της είναι η προστασία βιοτόπων διεθνούς σημασίας για απειλούμενα είδη και ιδιαίτερα για τα αποδημητικά.

Έχει βοηθήσει στη δημιουργία περιβαλλοντικών κέντρων ενημέρωσης και έχει δραστηριοποιηθεί σε προγράμματα που πραγματοποιούνται σε περισσότερες από 20 ευρωπαϊκές χώρες. Όλα τα προγράμματα έχουν χαρακτηρισμό μοντέλου, είναι πιλοτικά και ενθαρρύνουν άλλες οργανώσεις και οικολογικές ομάδες για ανάλογη δράση. Περισσότερες πληροφορίες «EURONATURE», Γραφείο Ζακύνθου Τ.Θ. 181, 291 00 ΖΑΚΥΝΘΟΣ τηλ/fax 0695-51769 (Αντα Βλαχούτσικου) ή τηλ. 0695-23698 (Γιάννης Κοπανός).

Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ

Η Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης (Ο.Ε.Α.) ιδρύθηκε το 1990 και είναι περιβαλλοντική οργάνωση μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Έχει στόχους την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση, και τη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης των πολιτών. Επίσης την οργάνωση ή την υποστήριξη προγραμμάτων μείωσης, ανακύκλωσης και διαχείρισης των απορριμμάτων.

Ανάμεσα στις δραστηριότητες της Εταιρείας περιλαμβάνονται: «Το φορητό της ανακύκλωσης», επί 3 χρόνια συνέλεγε χαρτί και αλουμίνιο με τη συμμετοχή 100.000 πολιτών. «Η συνάντηση με την ανακύκλωση» όπου παρουσιάζονται εργασίες μαθητών που έχουν λάβει μέρος σε προγράμματα ανακύκλωσης. Τα δύο τελευταία χρόνια. 150 σχολεία έλαβαν μέρος στη συνάντηση. Έκδοση τριμηνιαίου περιοδικού με τίτλο «Ανακύκλωση».

Με την καμπάνια «υπογράψω για την ανακύκλωση» έχουν συγκεντρωθεί ως τώρα 120.000 υπογραφές για τη

μείωση και την ανακακύκλωση των απορριμμάτων. Με τη συνεργασία του Δικτύου Μεσόγειος S.O.S. και την υποστήριξη του ΥΠΕΧΩΔΕ, οργανώνονται τα καλοκαίρια ενημερώσεις και δράσεις σε παραλίες με στόχο την αναβάθμιση και την προστασία των ακτών. Μέλη της Ο.Ε.Α. σε συνεργασία με τη Γεν. Γραμ. Νέας Γενιάς, συνέταξαν και εξέδωσαν σχολικό βοήθημα με τίτλο «Απορίες για απορρίμματα». Σε συνεργασία με το WWF - Ελλάς εκπονήθηκε μελέτη που κυκλοφόρησε σε βιβλίο με τίτλο: «Μείωση απορριμμάτων: μια στρατηγική για το παρόν και το μέλλον». Σε συνεργασία με το Body Shop οργανώθηκε εκστρατεία για τη μείωση των απορριμμάτων σε 12 πόλεις και 5 δήμους της Αττικής. Η Ο.Ε.Α. συμμετέχει σε επιτροπή του ΥΠΕΧΩΔΕ που ετοιμάζει πρόταση νόμου για τη διαχείριση των απορριμμάτων και έχει διατυπώσει προτάσεις για 30% λιγότερα σκουπίδια μέχρι το 2.000 και 60% μέχρι το 2005.

κοσμήματα της Μεσογείου (απειλούμενα είδη, ψάρεμα κτλ.) Επίσης στο βιβλίο βρίσκονται ατομικά ή ομαδικά παιχνίδια, σκίτσα, κείμενα από τον Όμηρο μέχρι σήμερα και γλωσσάρι.

2. Σειρά διαφανειών (slides) για τη ζωή της Μεσογείου (Φώκια, απειλούμενα είδη κ.ά.), με καταποιστικά κείμενα).

3. Βιντεοταινία διάρκειας 12 λεπτών με κινούμενα σχέδια.

4. Βιντεοταινία διάρκειας 30 λεπτών με τίτλο «Η Οδύσσεια της Φώκιας» γυρισμένη στο θαλάσσιο πάρκο της Αλοννήσου.

5. Επτά ραδιοφωνικές εκπομπές (4 κασέτες).

6. Παζλ με φώκιες.

7. Εντυπο υλικό που μένει στο σχολείο, αφίσες, αυτοκόλλητα, και ενημερωτικά φυλλάδια της EURONATURE, του Γραφείου Περιβαλλοντικών Ερευνών και της Ζακυνθικής Οικολογικής Κίνησης).

Η βαλίτσα **δανείζεται** μετά από επιστολή ή fax προς την Οικολογική και Πολιτιστική Κίνηση Αλοννήσου (Κο Γιάννη Βλαίκο), Πατητήρι Αλοννήσου, 37005 ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ, τηλ. /fax 0424-65789. Μέγιστος χρόνος που μπορεί ένας φορέας να κρατήσει τη βαλίτσα είναι ένας μήνας.

PHOTO: S. VESTRUM/Γ.Θ.Ι.

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν: όλοι οι φορείς που παρουσιάζονται. Διόρθωση κειμένων Αγγελική Βαρελλά. Επιμέλεια Έκδοσης Άννα Κρεμέζη - Μαργαριτούλη

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΑΚΕΤΑ ΓΙΑ ΔΑΝΕΙΣΜΟ

Έτος Κυκλοφορίας	Τίτλος	ηλικίες που απευθύνεται	Φορέας Δημιουργίας	Διεύθυνση τηλέφωνο fax	Φορέας και Δ/ση δανεισμού	διάρκεια παρουσίας περίπου
1) 1990	Η ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΗΣ ΧΕΛΩΝΑΣ	6-18	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ (ΣΠΘΧ)	Σολωμού 35, 106 82 ΑΘΗΝΑ τηλ/fax 3844146	Ο ίδιος της δημιουργίας (Για την Κρήτη οι Δ/σεις σπουδών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης)	90 λεπτά (χωρίς προεκτάσεις)
2) 1992	Η ΖΩΗ ΣΤΙΣ ΑΚΤΕΣ	8-18	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ (ΣΠΘΧ)	Σολωμού 35 106 82 ΑΘΗΝΑ τηλ./fax. 3844146	Ο ίδιος της δημιουργίας	90 λεπτά (χωρίς προεκτάσεις)
3) 1992	ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	8-18	ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	Λεβίδου 13, 145 62 ΚΗΦΙΣΙΑ τηλ/fax 8083289	Ο ίδιος της δημιουργίας	90 λεπτά (χωρίς προεκτάσεις)
4) 1992	Η ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΗΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ	5-15	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ	Ευελπίδων 5, 113 62 ΑΘΗΝΑ τηλ. 8228795	Ο ίδιος της δημιουργίας	90 λεπτά (χωρίς προεκτάσεις)
5) 1994	ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΑΣΗ	8-18	ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	Λεβίδου 13 14562 ΚΗΦΙΣΙΑ τηλ/fax 8083289	Ο ίδιος της δημιουργίας	90 λεπτά (χωρίς προεκτάσεις)
6) 1995	ΛΙΜΝΕΣ ΒΟΛΒΗ και ΚΟΡΩΝΕΙΑ	10-15	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ (ΕΚΒΥ)	14ο χιλιομ. Θεσ/νίκης - Μηχανίωνας 57001 Θεσ/νίκη, τηλ. 031-475604 fax 031-471795.	Οι Δ/σεις Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης του νομού Θεσ/νίκης και το ΕΚΒΥ	από 45 λεπτά μέχρι και πολλές μέρες
7) 1995	ΠΡΕΣΠΙΑ: άνθρωπος και φύση	10-15	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	Αγ. Γερμανός, 530 77 Νομός Φλώρινας τηλ. 0385-51211	ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ, Φιλελλήνων 26, 105 58 ΑΘΗΝΑ, τηλ. 01-3247583	από 45 λεπτά μέχρι και 10 ώρες
8) 1995	ΤΟ ΒΑΛΙΤΣΑΚΙ ΤΗΣ ΚΑΦΕ ΑΡΚΟΥΔΑΣ	6-15	ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ	Αγίου Μηνά 3, 54625 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ τηλ. 031-553932 fax 031-553932	Δ/σεις Α/θμιας Εκπ/σης των νομών Τρικάλων, Γρεβενών, Κοζάνης, Καστοριάς, Φλώρινας, Δράμας, Σερρών, Ξάνθης και Θεσ/νίκης και από τον ΑΡΚΤΟΥΡΟ.	από 45 λεπτά έως 10 ώρες
9) 1995	Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΗΣ ΦΩΚΙΑΣ	6-15	EURONATURE	Τ.Θ. 181 291 00 ΖΑΚΥΝΘΟΣ τηλ./fax 0695-51769	ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ, Πατητήρι 370 05 ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ τηλ/fax 0424 -65789.	από 45 λεπτά έως 10 ώρες

Εκδότης/Ιδιοκτήτης:
«ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»

Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
τηλ.: 8083.289, 8015.870

Υπεύθυνη σύμφωνα με το νόμο:
Φρόσω Πηλαβάκη: Πρόεδρος

Στοιχειοθετήθηκε στη ΦΩΤΟΣΥΝ-Αραχώβης 19-21

Τυπώθηκε στο λιθογραφείο «Ι. ΜΑΚΡΗΣ Α.Ε.» -

Κηφισίας 40 - Μαρούσι

Τιμή τεύχους για τα μη μέλη των «Φίλων» ΔΡΧ.: 200

